

Digitaliseret af / Digitised by

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
THE ROYAL LIBRARY

København / Copenhagen

Titel: Studiepjece nr. 1 : Tillægspension

Ophav:

Ressourcetype:

Ressourcetype:

Oprindelsesdato: 1967-68

Emne:Partiprogram, partiprogrammer, program

Opstilling: DA-småtryk. Politik 8

Relateret:

Relateret:

Copyright: Billedet er muligvis beskyttet af loven om ophavsret

Studiepjece nr. 1

TILLÆGSPENSION

Anvendelsen af materialet

Venstres Landsorganisation nedsatte i foråret 1967 en række politiske udvalg, der fik følgende opgaver:

- at udarbejde studiemateriale til brug for arbejdsgrupper nedsat over hele landet, og
- at udarbejde oplæg til Venstres landsmøde 1968.

Der er foreløbigt planlagt materiale om følgende emner:

Tillægspension
Økonomi og skatter
Socialpolitik (herunder de ældres problemer)
Uddannelse og undervisning
Familie og samfund
Erhvervs politik
Planlægning og jordlove
Udenrigs- og forsvarspolitik
Klimaet på arbejdspladsen

Det er hensigten, at der indenfor hver valgkreds skal nedsættes et an-

tal arbejdsgrupper (studiekredse). Arbejdet i disse grupper kan foregå på følgende måde: Man gennemgår hver mødeaften et af de emner, der er omtalt i studiepjeceerne, eller man kan over nogle aftener beskæftige sig mere indgående med enkelte udvalgte emner.

Studiepjeceerne er introduktioner til emnerne. **De drager ingen politiske konklusioner og er ikke udtryk for Venstres stilling, men ridser blot problemerne op og nævner eksempler på spørgsmål, der bør drøftes i arbejdsgruppen.** Venstres politiske udvalg anmoder arbejdsgrupperne om senest 15. april 1968 at indsende deres kommentarer og synspunkter. De vil indgå i de oplæg, udvalgene udarbejder til landsmødet 1968.

Hensigten med arbejdsgrupperne er dels at få så mange som muligt til at arbejde med på udformningen af Venstres aktuelle politik og dels at få sat en bred politisk debat i gang i Venstre.

Udarbejdet til brug i Venstres arbejdsgrupper

1967-68

Redaktion: Kurt Sørensen og Ernst Andersen.

Den offentlige alderdomssikring er gradvist udbygget gennem de senere årtier, fordi den større velstand i samfundet har gjort det muligt. Den videre velstandsfremgang, som må ventes i de kommende år, hvis ikke verden går helt af lave, vil yderligere øge mulighederne, og næppe nogen tvivler på, at en betydelig del heraf vil blive brugt til at forbedre trygheden i alderdommen.

Det spørgsmål, som tillægspensionsdebatten rejser, er derfor ikke, om der skal ske en videre udbygning af alderssikringen, men om vi på forhånd skal fastlægge **retningslinierne** for denne udbygning — og hvordan disse retningslinier i givet fald skal være. Debatten drejer sig om, **hvordan den offentlige pensionssikring skal være om 20, 30 og 50 år, d. v. s. for de mennesker, som nu er omkring 40 år eller yngre.** Derimod giver tillægspensionen i sig selv intet til de nuværende pensionister og kun i begrænset mål til de kommende 20–25 årgange af pensionister.

Det drejer sig om, hvordan og under hvilken form vi via det offentlige og på grundlag af den tids større velstand vil sikre den tids ældre større økonomisk tryghed og udfoldelsesmuligheder. Vi diskuterer altså, **hvordan vi vil anvende en produktions- og velstandsfremgang, som endnu ikke er skabt.** Det er der i og for sig ikke noget nyt i. Det må enhver fremsynet lovgivning gøre, og det er i virkeligheden det, enhver virksomhed gør, når den investerer med henblik på fremtiden. Men det giver uundgåeligt en ekstra usikkerhed, og næppe nogen vil — ikke engang til den tid — kunne afgøre, om den almindelige offentlige alderspension om 30 år vil være større, ved at vi nu lægger rammerne for udviklingen fast gennem en tillægspensionsordning af den ene eller den anden art, eller ved at vi overlader udviklingen til beslutninger undervejs, f. eks. gennem den stadig politiske afvejning af folkepensionens størrelse. »Prisen« for udbygningen bliver under alle omstændigheder, at der bliver tilsvarende mindre tilbage af de kommende års fremgang til at løse andre opgaver eller opnå andre goder for.

I flere andre henseender er der imidlertid forskel på, om man vælger den ene eller den anden vej. Det ligger nok i selve ønsket om

tryghed, at man **gerne vil vide så langt som muligt, hvilke regler der gælder den dag, man selv får brug for dem.** Det sociale sikkerhedsnet er ikke blot tryghedsskabende for dem, der aktuelt har brug for det, men fuldt så meget for dem, der må forudse, at de kan få brug for det. Der synes bred politisk enighed om, at man gennem en offentlig og almindelig tillægspensionsordning bør udstikke rammerne for den videre udvikling på dette område. Men hvilken tillægspension? Hvordan ønsker vi, at den offentlige alderspension skal se ud om 25 eller 50 år?

1: Skal den være indkomstbestemt («ITP»)?

Skal det offentlige sikre, at den, som livet igennem har haft en højere indkomst, også i alderdommen får en højere pension, som den pågældende selvsagt også vil have betalt et større bidrag til? Det ville svare til de nuværende pensionsregler for tjenestemænd. Synspunktet herfor er, at pensionen afløser en arbejds- eller erhvervsindkomst, og at ulemperne ved indkomstbortfaldet ikke alene afhænger af sikkerhedsnettets absolute højde, men også af, hvor højt man falder fra. Ingen har dog foreslået dette ført ud i sin konsekvens, idet der forudsættes et maksimum for den indkomst, der giver pensionsret (og dermed også bidragspligt). I debatten har været nævnt indkomstgrænser på 30–45.000 kr. med dertil svarende overgrænser for den offentlige pension (incl. den almindelige folkepension) på omkring 18–25.000 kr. Det grundlag — de 15 eller 20 »bedste år« — som ITP forudses beregnet på, vil også betyde en vis udjævning, fordi det er de færreste, som livet igennem udelukkende har meget høje eller udelukkende meget lave indkomster. Hertil kommer så spørgsmålet om, hvor stor en procentdel af den hidtidige indkomst pensionen (folkepension + tillægspension) skal udgøre og dermed, hvor høj tillægspensionsprocenten i en ITP skal være for at nå dette. I denne afvejning indgår bl. a. behovet i de ældre år i forhold til behovene i de erhvervsaktive år.

Den anden mulighed er at udforme tillægspensionen som et **værdifast** og ensartet be-

løb (VTP) til alle. Herfor taler bl. a. sociale hensyn (»det er ikke **det offentlige** opgave at sikre, at uligheder i de aktive års indkomst videreføres i alderdommen«). Dertil kommer, at en VTP i mindre grad end en ITP vil mindske tilskyndelsen til opsparing hos dem, som livet igennem har de bedste muligheder for at spare op — og derfor i mindre omfang gøre det nødvendigt, at bidraget også skal række til »kompenserende« fondssamlinger.

2: Hvordan skal bidragene opkræves? Hos arbejdsgiveren og/eller hos den enkelte sikrede? Med gennemførelsen af kildeskatten bliver den praktiske forskel ikke så stor, som den ville være blevet tidligere. Det vil næppe heller være afgørende for, hvem der på lidt længere sigt vil komme til at bære bidragsbyrden. Et arbejdsgiverbidrag må således **enten** føre til mindre tilbøjelighed til at indrømme andre stigninger i lønnen **eller** blive overvæltet på priserne og dermed på dem, der skal bruge varerne. Men tilbage bliver alligevel væsentlige forskelle, således m. h. t. hvordan bidraget passes ind i den almindelige økonomiske udvikling, ligesom mulighederne for at fritage den første del af indkomsten for bidrag er mindre ved et arbejdsgiverbidrag, end hvis bidraget beregnes og opkræves af den enkeltes indkomst, f. eks. sammen med kildeskatten.

3: Hvad med fondsdannelserne? Bevidstheden om, at man via det offentlige er sikret en højere pension, når den tid kommer, kan mindske tilskyndelsen til selv at spare op til alderdommen. Skal en tillægspensionsordning »hvile i sig selv«, kan man sige, at den også skal »erstatte« den nedgang i samlet opsparing, som den kan forårsage, eller at den generation, der gennemfører en tillægspension til gavn for sig selv, også må bidrage til opsparingen dertil. Nogle af de fondsstørrelser, der har været fremført i debatten, går imidlertid langt herudover og understreger, at opbygningen af **store offentlige fonds også kan tjene andre hensigter** og bl. a. betyde en vældig koncentration af magt

på nogle få hænder med tilsvarende risiko for andres frihed. Derfor er der brug for en saglig afvejning af, hvorvidt fondsdannelser er nødvendige og i givet fald, hvor store de behøver at være. Det kan som nævnt afhænge af formen på tillægspensionen. Forsåvidt mindre fondsdannelser viser sig nødvendige, har det synspunkt været fremført, at de — udover eventuelle tilbagelån til virksomheder efter regler som nu i ATP — primært skulle dække **amters og kommuners lånebehov, så det private kapitalmarked aflastes** for disses store låneoptagelser og derved bliver bedre i stand til at betjene erhvervene og andre private investeringer, men uden den store risiko for statsdirigering. Herved kunne man også sikre, at de midler, der opsamles med sigte på trygheden i alderdommen, også i ventetiden kom dette formål til gode, nemlig den udbygning af hospitaler, plejehjem o.s.v., der er fuldt så vigtig som den kontante sikring — også for de nuværende pensionister.

Venstre har tidligt presset på for at nå en almindelig udbygning af alderdomssikringen. Denne udbygnings form og indhold rejser mange problemer, og skal de løses forsvarligt, er det vigtigt, at regering og folketing i tide går i gang med arbejdet. I 1963 kritiserede Venstre gennemførelsen af ATP, fordi den på tværs af sociale hensyn lukkede store befolkningsgrupper ude. Ved flere lejligheder har Venstre udtrykt ønske om, at arbejdet med en samlet reform kom i gang.

Litteratur

Venstres udvalg om tillægspensionen har udarbejdet en mere omfattende »Rapport om tillægspensionen«. Arbejdsgrupperne kan rekvirere såvel denne som særtryk af en kronikserie om ITP i Politiken, september 1967, (kronikker af professor Anders Ølgaard, amanuensis Lars Lund og lektor Bent Rold Andersen) fra Venstres Landsorganisation. Herudover henvises især til:

Betænkning om principperne for en almindelig tillægspensionsordning, afgivet af Tillægspensionsudvalget af 1964 (betænkning nr. 452, 1967).

EKSEMPLER PÅ SPØRGSMÅL

1) Det antages almindeligvis, at behovene i de ældre år gennemgående er mindre end i de erhvervsaktive år. Forsørgerpligter over for børn er normalt ophørt o. s. v. Hvad vil man herudfra anse for et »rimeligt pensionsniveau«? Vil dette være en nogenlunde fast andel af det hidtidige indkomstniveau for alle indkomstgrupper, eller kan man f. eks. tænke sig, at indkomstbehovet i de ældre år er mere ensartet end i de yngre år?

2) Er det en offentlig opgave at sikre alle (også med højere indkomster) et pensionsniveau i forhold til den enkeltes hidtidige indkomst (f. eks. folkepension + 30 procent af den pågældendes gennemsnitsindkomst i de »15 bedste år«), eller bør det offentlige hellere sikre et højere ensartet pensionsbeløb (f. eks. folkepension + 3.000 »værdifaste« kroner pr. person) og så overlade til den enkelte selv at bestemme form og omfang af sin alderdomssikring herudover?

3) Hvis den årlige stigning i realindkomsten pr. indbygger fortsætter uændret, vil en arbejders gennemsnitsindkomst i løbet af de næste 15 år være steget til 43–44.000 kr. eller med 17–18.000 kr. (bortset fra evt. prisstigning). Heraf ville blot en uændret skatteandel af nationalindkomsten lægge beslag på ca. 7.000 kr. Også den opsparing til erhvervsinvesteringer m. v., som skal gøre fremgangen mulig, vil kræve en del heraf, vel omkring 4–5.000 kr. Tilbage ville være ca. 6.000 kr. Hvor meget heraf bør anvendes til udbygning af den offentlige alderdomssikring? (En ITP som vagt skitseret af regeringen vil koste 3–4.000 kr.).

Bliver stigningstakten imidlertid kun det halve, vil en fordeling svarende til den ovenfor give skatten godt 3.000 kr., opsparingen 2.000 kr. og ca. 3.000 kr. »til rest«. Dette ville lige netop række til en ITP som skitseret af regeringen, selv om dennes ydelser ville blive mindre svarende til de mindre indkomster i »de bedste år«. Hvilke konsekvenser vil man drage af denne sammenhæng mellem den økonomiske fremgangstakt og tillægspensionens »pris«?

4) Vil man foretrække den udbygning af alderdomssikringens kontante sider, som en tillægspension repræsenterer, såfremt den viser sig kun at kunne ske på bekostning af en langsommere udbygning af de mere serviceprægede ydelser for ældre (udbygning af omsorgsloven, flere plejehjemspladser, bedre hospitalsforhold o. s. v.)?

5) I hvilket omfang vil fastlæggelsen af en fremtidig pensionsudbygning begrunde »kompensationer« til nuværende pensionister?

6) Såfremt visse begrænsede fondsopsamlinger viser sig nødvendige for at modvirke den nedgang i den samlede opsparing, som bevidstheden om en fremtidig større offentlig alderspension kunne medføre — hvordan kan man da afværge, at denne flytning af opsparing fra privates hænder til offentlige fonds får konsekvenser for erhvervsfriheden og den enkelte virksomheds udviklingsmuligheder? Kan man acceptere, at den kolossale økonomiske magt, som koncentrerer sig i bestyrelsen af eventuelle offentlige milliardfonds, udøves uden direkte ansvar over for folketings?

7) Hos hvem og på hvilket grundlag bør bidrag til en tillægspension i givet fald opkræves? Bør det for lønmodtagere (som skitseret af regeringen) udskrives som en »løn-skat« på arbejdsgiveren og uden noget bidragsfrit »bundfradrag« (jfr. det skattemæssige bundfradrag), eller bør det beregnes af den enkelte indkomsttagers indkomst efter et bundfradrag og opkræves sammen med kildeskatten? Er det rimeligt at opkræve bidrag af en arbejdsindkomst, som er lavere end folkepensionen, for at den pågældende til sin tid kan få en pension, der er højere end folkepensionen?

8) Bør en ITP-ordning i givet fald være fuldt obligatorisk, eller bør der (som i Sverige) være adgang til efter begæring at få holdt erhvervsindtægt uden for bidrags- og pensionsberegning? Bør en tilsvarende adgang gælde for den lønmodtagerindkomst, der f. eks. hensættes på etableringskonti?

9) Bør der knyttes en pension for efterlevende ægtefælle til tillægspensionen — hvor stor del af den afdødes egenpension bør den udgøre? Skal den betinges af ægteskabets varighed? — den efterlevendes alder? Skal den kunne oppebæres sammen med den efterlevendes egenpension? En udvikling, hvor begge ægtefæller i stadigt flere tilfælde har selvstændig indkomst i hvert fald i en årrække, vil øge betydningen af det sidste spørgsmål og føje endnu et til: Bør man også i de tilfælde, hvor et ægtepars indkomst indtjenes i fællesskab (i fælles virksomhed eller ved den enes arbejdsindsats i hjemmet), give adgang for begge ægtefæller til selvstændig pensionsret?

For oplysninger om ophavsret og brugerrettigheder, se venligst www.kb.dk

For information on copyright and user rights, please consult www.kb.dk